

ІСТОРІЯ

ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ. ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ

У червні 1962 р. ректор Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова у Львові Володимир Григорович Шпіца підписав наказ про призначення комісії з організації загальнотехнічного факультету у місті Хмельницькому у складі декана загальнотехнічного факультету інституту О. В. Золотухіна, начальника навчальної частини Г. О. Годлевського та старшого викладача С. М. Ганжура, котрий був призначений головою комісії і мав виконувати обов'язки декана новостворюваного факультету.

Підставою для появи такого наказу було розпорядження міністра вищої і середньої спеціальної освіти УРСР Ю. М. Даденкова про організацію у Хмельницькому загальнотехнічного факультету Українського поліграфічного інституту. Відтак Хмельницький національний університет має свої витоки з інтелектуальної і духовної столиці Західного регіону України — давнього Львова.

Найперше, що треба було зробити, — в доволі обмежений термін налагодити дійові та результативні контакти з керівниками міста та області, підібрати і сформувати необхідний штат викладачів, технічного й допоміжного персоналу, підготувати

уже до початку навчального року відповідну матеріальну базу: аудиторії, лабораторії, кабінети, майстерні, зрештою, організувати набір студентів на перший курс.

Можна з певністю сказати, що жоден зі створюваних в Україні вищих навчальних закладів не мав таких часових обмежень і не переживав такої напруги перед його відкриттям. Адже практично у двомісячний термін під потреби факультету слід було переобладнати приміщення колишньої обласної друкарні, вирішити проблему кадрів вищої наукової кваліфікації, молодших наукових працівників, допоміжного персоналу та виконати чимало інших великих і малих організаційних завдань. Серйозною була проблема гострої нестачі, а часом і повної відсутності технічної наукової літератури, навчальних посібників, методичних матеріалів тощо.

Варто зазначити, що оперативно і цілеспрямовано підключилися до питань новостворюваного загальнотехнічного факультету міські та обласні органи влади, які й були ініціаторами його створення та відкриття. Вони, зокрема, виділили для цього необхідні кошти, взяли під свій

Приїзд в інститут Міністра побутового обслуговування Л. К. Шпаковського (перший ряд, п'ятий зліва)

Зліва направо: студент Н. В. Степанов, викл. фізики В. О. Чекирда, ст. викл. історії І. Х. Ткачук, декан факультету С. М. Ганжуров, ст. викл. фізики В. І. Пилипів і студент В. В. Варинюк

вимогливий контроль перебудову приміщення старої друкарні, допомогли із тимчасовою орендою приміщення, рекомендували своїх відповідальних працівників до участі у приймальній комісії, залучивши до прийому вступних екзаменів 12 найкращих учителів обласного центру.

Однак основний тягар створення факультету, особливо в науковій частині, лягав усе-таки на Український поліграфічний інститут ім. Івана Федорова, працівники якого розробили необхідну технічну документацію з облаштування лабораторій, виділили для їх оснащення необхідні матеріали й устаткування, забезпечили його монтування й апробацію у Хмельницькому.

Професорсько-викладацький склад поліграфічного інституту ще тривалий час забезпечував якісне викладання основних предметів і навчальних курсів, проводив консультації, прийом семестрових іспитів. Неоцінним подарунком для новоствореного факультету стали виділені з фондів УПІ 20 тисяч книг, що започаткувало створення сучасної наукової і комп'ютеризованої бібліотеки Хмельницького інституту.

Результативно дбало про створення загальнотехнічного факультету Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти України, надаючи допомогу із комплектацією кадрами вищої кваліфікації, направляючи у Хмельницький випускників аспірантури різних профілів та прикріплюючи факультетських викладачів до цільової аспірантури у провідних наукових центрах.

17 вересня 1962 р. відбулося урочисте відкриття Хмельницького загальнотехнічного факультету Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова. Факультет розташувався у триповерховій споруді. У навчальному корпусі було облаштовано шість аудиторій, лабораторії хімії, фізики, технології металів, опору деталей і машин, бібліотека із читальним залом.

На перший курс було подано 824 заяви, а за підсумками конкурсних іспитів зараховано на навчання 250 студентів. 15 жовтня того ж року був підписаний наказ про створення при Хмельницькому ЗТФ підготовчих курсів, затверджено штат керівництва і викладачів у кількості десяти осіб. 5 листопада на підготовчих курсах розпочалися заняття.

Сьогодні, через півстоліття, варто згадати, що велику справу — сходження до вершин національного університету — розпочали тоді всього одинадцять викладачів і шість осіб допоміжного персоналу: В. О. Чекирда, В. П. Лісничук, Б. К. Куфель, К. І. Чесноков, С. М. Ганжуров, В. І. Сакун, Л. Б. Мігіна, С. В. Цимбалюк, О. М. Кулик, Т. О. Рутт, В. І. Пи-

ліпів, І. Х. Ткачук, Г. С. Тімкова, Я. Ф. Мухамет, К. О. Дронова, П. І. Колмаков, М. І. Міль. Трохи згодом до них приєднались Г. П. Ільїн, Г. О. Лось, В. А. Дубасов, В. П. Міхєєв, Я. Т. Кіницький, П. К. Новицький, Є. Б. Гериш, С. В. Шкуратенко, М. О. Пастушак, М. О. Кондратюк, В. С. Павлов, В. Г. Каплун та багато інших.

Не всі вони дожили до піввікового ювілею навчального закладу, не кожен із них став кандидатом чи доктором наук, доцентом чи професором, але вони, безсумнівно, доклали максимум зусиль, енергії, уміння і нелегкої подвижницької праці до створення нинішнього Хмельницького національного університету.

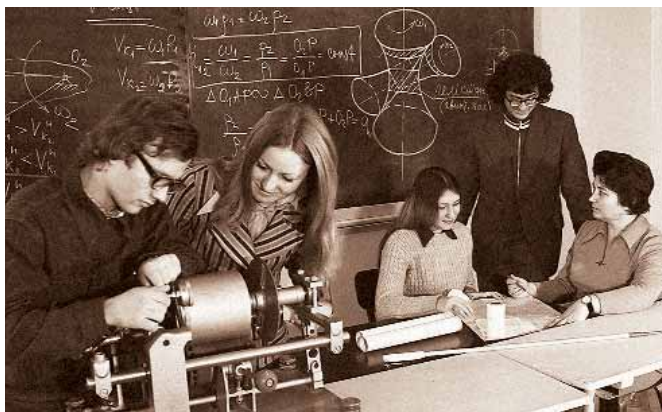
Також варто згадати про перших студентів Хмельницького ЗТФ. Тогочасні місцеві періодичні видання (газети «Прапор юності» та «Радянське Поділля») повідомляли читачам, що студентами новоствореного факультету стали кіномеханік міського кінотеатру, рентгенотехнік обласної лікарні, електрик цукрозаводу, тесляр «Міжколгоспбуду», майстер будівельного управління, яке займалося перебудовою приміщення під інститут, молоді колгоспники, службовці, робітники. Прикметно, що значна частина перших вступників уже мала середню спеціальну освіту.

Як згадують перші викладачі загальнотехнічного факультету, його трудовий колектив загалом і кожен із працівників зокрема (від декана до прибиральниці) вкладали душу в роботу, аби факультет діяв чітко і злагоджено, як годинниковий механізм.

Вивчався і впроваджувався передовий досвід, всіляко підтримувалася місцева ініціатива, на факультеті панували дух творчості, інтелектуального піднесення, позитивна налаштованість на майбутнє.

Не дивно, що спільними зусиллями Хмельницький загальнотехнічний факультет невдовзі перетворився на зразковий. Але необхідно було замислитися над перспективою, поставити перед собою нові амбітні завдання. Уже в січні 1966 р. факультет був реорганізований у філію Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова, а 1 вересня 1966 р. сюди прийшли перші 90 студентів стаціонарного відділення.

Поступове розширення і зміцнення матеріально-технічної бази філіалу, зростання професійного рівня та кількості викладацького складу за рахунок власних кадрів, а також запрошених науковців із Києва, Львова, Одеси, Івано-Франківська, Кам'янця-Подільського — усе це створило реальні передумови відкриття повноцінного технічного вищого навчального закладу. Серйозно переймалися цим і керівники області, розраховуючи на подальший розвиток і розширення першого в обласному центрі вишу.

Студенти під час практичних занять

Студентський будівельний загін на будівництві гуртожитку № 4

М. П. Войнаренко спілкується зі студентами будівельного загону на будівництві гуртожитку

Нові гуртожитки інституту

18 травня 1967 р. перший секретар Хмельницького обкому компартії України М. Бубновський підписав листа ЦК Компартії України із проханням про створення у м. Хмельницькому технологічного інституту з підготовки інженерів побуту на базі наявного філіалу Українського поліграфічного інституту, який тоді займав 500 м² загальної корисної площі (водночас будувався новий типовий корпус площею 7400 м² на 1800 місць). У цьому листі місцеве партійне керівництво пропонувало центральному комітетові створити в місті технологічний інститут із технологічним і механічним факультетами.

28 вересня 1967 р. уряд УРСР прийняв постанову «Про заходи з подальшого розвитку побутового обслуговування населення в Українській РСР». На її виконання Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР видало наказ про організацію з 1 жовтня 1967 р. у Хмельницькому на базі філіалу Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування (ХТПО) із механічним, технологічним і загальнотехнічним факультетами.

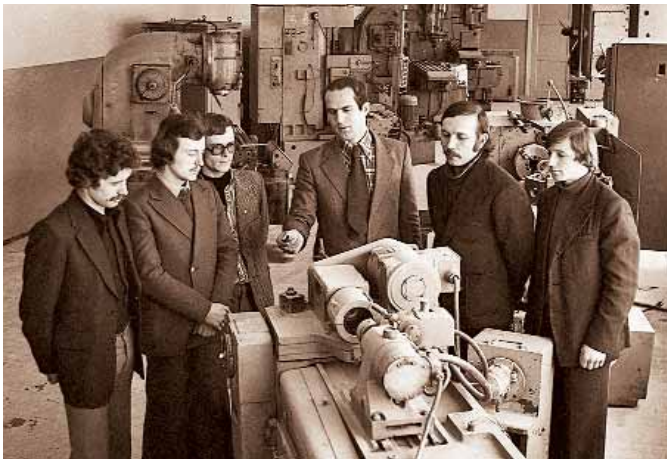
На момент заснування ХТПО у ньому навчалось 900 студентів, на дев'яти кафедрах працювало 63 викладачі (із них 13 кандидатів наук). В арсеналі інституту було два навчальні корпуси та гуртожиток на 180 місць.

Виш був віднесений до третьої категорії, а виконання обов'язків ректора інституту було покладене на доцента, кандидата технічних наук Семена Михайловича Ганжурова. На цій посаді він перебував до 30 червня 1969 р. Під його енергійним керівництвом заклад щороку долав нові щаблі на шляху свого становлення й утвердження: у 1967 р. було започатковано підготовку інженерів за спеціальностями «Хімічна технологія опоряджувального виробництва» та «Економіка і організація побутового обслуговування»; у 1968 р. відкрито спеціальності «Технологія швейних виробів», «Технологія виробів зі шкіри» та «Машини і апарати легкої промисловості»; у 1969 р. створено науководослідний сектор. ХТПО дістав у підпорядкування Кам'янець-Подільський загальнотехнічний факультет, на якому навчалось 760 студентів.

30 червня 1969 р. ректором інституту призначили кандидата технічних наук, доцента Михайла Івановича Карпиленка. На той час в інституті уже на 15-ти кафедрах працювало 135 викладачів, зокрема 43 кандидати наук, 22 доценти. На трьох факультетах навчалось близько 3000 студентів. Проте навчальний процес проходив у доволі складних умовах. Через відсутність необхідної кількості аудиторій заняття відбувалися у три зміни, що погано впливало на якість навчальної роботи.

Не випадково в інституті виник і набув широкого розмаху студентський рух «Свій дім — своїми руками!». В його межах на будівництві третього навчального корпусу та другого і третього гуртожитків працювали студентські будівельні загони, регулярно проводилися суботники. Це дало можливість уже в 1970 р. здати в експлуатацію третій навчальний корпус, а в 1971 і 1972 рр. — другий і третій студентські гуртожитки.

1970 рік був особливим і для інституту: відбувся перший випуск 30-ти студентів денної форми навчання. Дипломи з відзнакою отримали Т. Д. Гончарук, В. В. Голоянець, Н. Я. Залуцька, С. М. Тараненко, А. Г. Горовий. Це допомогло ХТПО перейти із вищого навчального закладу третьої категорії у заклад першої категорії.

В. Я. Карачун веде заняття у лабораторії кафедри технології машинобудування

Заняття в лабораторії кафедри опору матеріалів

Особливий, навіть визначальний етап розвитку інституту розпочався у 1975 р.

1 грудня 1974 р. ректором був призначений Радомир Іванович Сілін. Прихід до керма закладу 43-річного доктора технічних наук, професора Львівської політехніки, стажера кращих університетів США ознаменував початок 27-річної епохи (саме стільки Р. І. Сілін був ректором) стрімкого розвитку від маленького провінційного інституту до знаного в Україні й за кордоном університету. Безперечно, попередники Р. І. Сіліна — С. М. Ганжуров і М. І. Карпиленко — багато зробили для становлення інституту, але молодий колектив ще не мав традицій, досвіду і не ставив перед собою високих амбітних цілей. Багатьох задовольняли вже досягнуті результати: на п'яти факультетах (механічному, технологічному, інженерно-економічному, Хмельницькому та Кам'янець-Подільському загальнотехнічних) навчалось 5639 студентів, із них 2556 — на денній формі навчання за вісьмома спеціальностями; професорсько-викладацький склад нарахував 254 особи (серед них — один доктор і 99 кандидатів наук); заняття проходили у 111 лабораторіях, кабінетах, майстернях; у бібліотеці нараховувалося 245 тис. томів навчальної літератури, діяв читальний зал на 250 місць.

Здавалося б, досягнуто певної стабільності, поступово зростав авторитет інституту, не було проблем з абітурієнтами, кількість яких збільшувалася із року в рік. Однак Р. І. Сілін зумів прищепити колективу прагнення здобувати позиції лідера в системі вищої школи. Для досягнення цієї мети потрібно було кардинально покращити матеріально-технічну базу інституту. Відтак розробили і запровадили відповідну комплексну програму. Ректор взяв її виконання

під свій особистий контроль. Результат не забарився: у 1978–1979 рр. ввели в дію навчальний корпус № 4 та студентський гуртожиток № 4, у 1982 р. — студентський гуртожиток № 5. ХТІПО став першим інститутом в Україні, де студентів і аспірантів повністю забезпечували гуртожитком. У 1986 р. став до ладу корпус фізичного виховання. У 1987 р. прийняли в експлуатацію дев'ятиповерховий бібліотечний корпус. Він зводився усупереч секретній забороні політбюро ЦК КПРС на спорудження таких об'єктів. Потрібна була особиста мужність ректора Р. І. Сіліна, щоб не злякатися загрози втратити посаду й організувати студентський колектив для будівництва одного із кращих в Україні навчальних бібліотечних корпусів.

Поступово розв'язувалася і проблема забезпечення вищу кадрами вищої кваліфікації. Спочатку професорсько-викладацький колектив складався із запрошених фахівців, проте доктори наук практично не відповідали на такі запрошення, і плінність кадрів серед таких осіб наприкінці 70-х років досягла 50%. Тому для викладацької роботи потрібно було залишати кращих випускників, а також готувати докторів наук із власних викладачів, які мали ступінь кандидата наук. Цей напрямок підготовки науково-педагогічних кадрів вимагав створення в інституті умов для наукової творчості.

Ректорат активно направляв молодих викладачів до аспірантури вишів Києва, Москви, Одеси, Львова. Це дозволило на кінець 80-х років щорічно готувати від 12 до 16 кандидатів наук. Але цього було мало. Саме тому у грудні 1988 р. відкрили аспірантуру із чотирьох спеціальностей і прийняли до неї перших вісьмох аспірантів. Невдовзі була

Ректор інституту М. І. Карпиленко приймає іспит

Посвята першокурсників у студенти на майдані біля 3-го навчального корпусу

Лабораторні роботи на кафедрі технології швейних виробів

Робота в обчислювальному центрі, 1985 р.

Лінгафонний кабінет кафедри іноземної мови

Заняття у спортивному залі інституту

створена спеціалізована вчена рада для захисту кандидатських і докторських дисертацій зі спеціальностей «Тертя і зношування в машинах», «Машинознавство» і «Матеріалознавство».

Першим серед випускників вишу в 1991 р. захистив докторську дисертацію в університеті м. Цитау (Німеччина) М. Ф. Семенюк — доцент кафедри конструювання машин. Закінчили докторантуру і стали докторами наук Г. Калда, Ю. Шалапко, В. Лук'янова, О. Диха, В. Нижник, Н. Хрущ, І. Троцишин, О. Поморова.

На засіданнях ректорату Р. І. Сілін наголошував, що інститут не матиме перспектив розвитку, якщо не працюватиме над відкриттям нових напрямів підготовки спеціальностей. Сьогодні можна стверджувати, що тодішній курс на зміни у структурі підготовки фахівців мав доленосне значення. Він дав можливість вишу вперше змінити статус (ХТІПО реорганізували у Хмельницький технологічний інститут) та сформувані нову концепцію вже не як вузько профільного, орієнтованого на побутове обслуговування, а як багатогалузевого навчального і наукового центру з розробки новітніх технологій і підготовки фахівців відповідного напрямку і рівня.

Досягнення цієї мети збіглося із необхідністю на той час готувати інженерні кадри для зарубіжних країн. Був створений деканат для роботи з іноземними студентами. Під керівництвом проф. М. Є. Скиби за період існування деканату в 1985–1996 рр. було підготовлено понад 500 фахівців для більш ніж 20 країн Азії, Африки та Латинської Америки. Про якість навчання свідчить те, що чимало його вихованців посіли чільні посади в урядах своїх країн і тепер сприяють розширенню співпраці з нашою державою. Жуліо Гонсалвіш із Мозамбіку, Гасан Насер і Хайдар Хаджджи із Сирії закінчили аспірантуру та захистили кандидатські дисертації у своїй alma mater (у 2000, 2001 і 2006 рр. відповідно).

У виші сприймалося, уважно аналізувалося і негайно впроваджувалося усе нове й перспективне. Зокрема у 90-х роках розпочалася реалізація масштабної програми комп'ютеризації навчального процесу, наукової та управлінської діяльності. Була налагоджена тісна співпраця з американською фірмою «Digital». Помітну роль у комп'ютеризації інституту відіграли нинішній директор інформаційно-обчислювального центру університету, тоді ще доцент О. О. Мясіщев, заступник завідувача кафедри технології М. П. Мазур, завідувач лабораторії кафедри комп'ютерних систем В. М. Стецюк та інші. Самовіддано працювала доцент Т. П. Завгородня, яка у 1995 р. захистила докторську дисертацію «Моделі і методи в нормуванні затрат і результатів праці».

Наявність достатньої кількості комп'ютерної техніки і кваліфікованих кадрів, які опанували її, дала можливість створити в інституті один із найкращих у країні інформаційно-комп'ютерний центр, широкую мережу навчальних комп'ютерних систем, одними із перших увійти в Інтернет.

Зі здобуттям у 1991 р. незалежності було закладено якісно новий етап у житті ХТІ. Процеси політичних і економічних перетворень в Україні мали безпосередній вплив на його діяльність. Розпочалася реформування вищої освіти і запровадження ступеневої системи підготовки фахівців, тривав нелегкий процес переходу на ринкові принципи відносин, зокрема і в системі освіти. Хмельницький технологічний інститут увійшов у цю епоху змін доволі організовано. Все робилося для того, щоб у нових умовах забезпечити подальший розвиток вишу.

Випуск іноземних студентів

Іноземні студенти на заняттях у лабораторії кафедри радіотехніки

На зборах трудового колективу, професорсько-викладацького складу, на засіданнях учених рад і ректорату проф. Р. І. Сілін не раз наголошував на нових вимогах, які висуває до фахівця конкуренція, стверджував, що лише підвищення якості підготовки спеціалістів дасть можливість піднятися на належний рівень. Переконливими й аргументованими у цьому плані були й лекції запрошуваних до вишу американських науковців. Пізніше з одним із них, професором Вашингтонського університету Р. Коупом, Р. І. Сілін видасть спільну монографію.

Поступово ідея піднесення якості підготовки спеціалістів на основі удосконалення і демократизації усіх аспектів вузівського життя набула загальної підтримки. Головним напрямом діяльності інституту стало подальше залучення до роботи викладачів вищої кваліфікації та підготовка власних талановитих молодих науковців.

Важливу роль у цій справі відіграло розширення плану прийому до аспірантури: в 1993 р. здійснювалася підготовка кандидатів наук за 12 спеціальностями. Це складало 80% від загальної кількості спеціальностей, із яких виш готував фахівців. Із травня 1994 р. ці можливості збільшилися завдяки створенню спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій.

У докторантурі й аспірантурі навчалися молоді вчені з інших вишів. Усім без винятку створювали відповідні умови: давали творчі відпустки, зменшували педнавантаження, відряджали на консультації тощо. Водночас кафедри і деканати посилили вимоги до тих, хто працював упівсили. Внаслідок такої цілеспрямованої уваги до підвищення кваліфікаційного рівня викладачів питома вага докторів і кандидатів наук сягнула 56%. Лише за 1993 рік десятеро осіб захистили кандидатські і дві — докторські дисертації. За той самий рік було видано підручник, дев'ять курсів лекцій, чимало методичних розробок і рекомендацій.

Справжнім переворотом в інтенсифікації наукової діяльності і поліпшенні навчального процесу на шляху до акредитації вищого рівня стала розпочата з ініціативи ректора тотальна комп'ютеризація: оснащення наукових і навчальних лабораторій найновішою комп'ютерною технікою, використання її можливостей у розв'язанні наукових проб-

лем та оптимізації навчального процесу. Приклад у цьому подавала кафедра технології машинобудування, яку на той час очолював ректор.

Як відомо, забезпечення високої якості наукової продукції та рівня викладання великою мірою залежить від організаційно-структурної системи управління. Тому в інституті регулярно здійснювався пошук шляхів, форм і методів її удосконалення. У липні 1993 р. в інституті створили одне з перших науково-виробничих об'єднань — Центр «Інновація».

На нього покладалося завдання організації наукових досліджень та конструкторсько-технологічних розробок у легкій промисловості. Фінансування Центру здійснювалося за рахунок прибутків від наукової, конструкторсько-технологічної, навчальної та виробничої діяльності. Його директором призначили доцента кафедри технології та конструювання швейних виробів О. В. Ярошук.

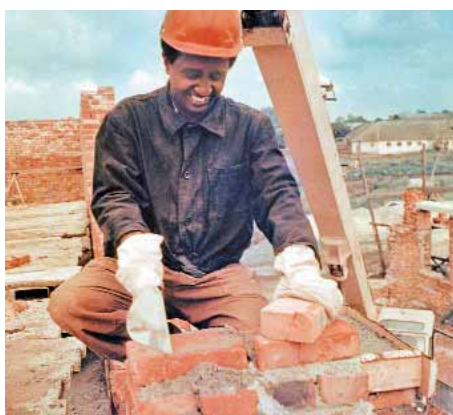
Досвід роботи Центру «Інновація» підказав ідею організації наукових підрозділів. На початку грудня 1993 р. у Хмельницькому технологічному інституті, як структурні підрозділи без права юридичної особи, були утворені

навчально-науково-виробничий центр технологічної механіки та Подільський науковий фізико-технологічний центр.

У січні 1994 р. у складі навчально-науково-виробничого центру створили загальноінститутську лабораторію фізико-механічних досліджень матеріалів — як самостійний структурний підрозділ інституту. Наукове керівництво лабораторією покладалося на проректора з навчально-методичної роботи С. Г. Костогриза.

Досвід новоутворених підрозділів уважно аналізував науково-дослідний сектор та проректор із наукової роботи проф. В. Г. Каплун. На основі цих спостережень вчена рада інституту виробила і затвердила «Положення про структуру та порядок роботи наукових підрозділів ХТІ», що забезпечувало гармонійне поєднання наукової, навчальної та виробничої діяльності.

Згідно із цим положенням у квітні 1994 р. розпочала роботу науково-виробничу лабораторію енергетичних технологій (ЛЕТ) — як госпрозрахунковий підрозділ інституту. Науковим керівником цього підрозділу став доктор технічних наук В. В. Назаров. Лабораторія, як і інші подібні до неї,

Студент із Куби у складі студентського будівельного загону

П. І. Капустенський проводить заняття у лабораторії кафедри машин і апаратів легкої промисловості

А. Посполита з будівельним загonom технологічного факультету

була ще однією сходинкою на шляху до вищого рівня акредитації.

Процес удосконалення управління виявився і у створенні нових та ліквідації старих організаційних структур.

У липні 1994 р. відповідно до ухвали міжгалузевої акредитаційної комісії від 30 червня та рішення вченої ради інституту від 4 липня був відкритий факультет бізнесу і права. Його очолила випускниця інституту, доцент Л. В. Торгова. Набір студентів на цей факультет (100 осіб на денну і 50 — на заочну форми навчання) здійснювався на контрактній основі.

Одночасно з утворенням нових структурних підрозділів тривав пошук шляхів доцільної реорганізації факультету підвищення кваліфікації, підготовчого відділення та підготовчих курсів, які вичерпали свій творчий потенціал. Згодом, уже після отримання нового статусу інституту, ці структури були ліквідовані. Натомість у вересні 1994 р. на комерційній основі був створений факультет довузівської та післявузівської підготовки, деканом якого призначили доцента М. С. Бабича.

У листопаді 1993 р. наказом ректора «Про методичне і організаційне забезпечення рейтингової системи оцінки успішності студентів» під керівництвом проректора з навчальної роботи С. Г. Костогриза була створена робоча група для узагальнення наявних концепцій рейтингової системи оцінки успішності студентів на рівні окремих предметів та на рівні факультету. Перед робочою групою постало завдання виробити концепцію рейтингової оцінки знань і розробити відповідні керівні методичні документи. Вже 11 січня 1994 р. наказом ректора рейтингова система запроваджувалася на всіх курсах та спеціальностях денної форми навчання згідно з виробленим робочою групою Положенням.

Важливим показником активізації студентства стала наукова робота: участь в олімпіадах, конкурсах, наукових конференціях. Зріс науковий рівень представлених робіт. Наприклад, за результатами XXIII Загальноінститутської конференції (21–23 квітня 1993 р.) були премійовані 12 учасників, відзначені почесними грамотами 17, отримали подяку 46 учасників. Ще семеро студентів були нагороджені за участь у всеукраїнських конкурсах та олімпіадах. Наступного року кількість студентів, відзначених за участь у науковій роботі, подвоїлася.

Така робота принесла бажаний результат: постановою Кабінету Міністрів України № 592 від 29 серпня 1994 р. та

наказом Міносвіти України № 270 від 16 вересня 1994 р. на базі Хмельницького технологічного інституту був створений Технологічний університет Поділля. Його ректором призначили Радомира Івановича Сіліна, який одразу поставив перед колективом нову стратегічну мету — досягнення статусу класичного державного університету. Була сформована комісія, яка розробила перспективний план розвитку університету, затверджений вченою радою. Він передбачав суттєве розширення напрямів підготовки молодих спеціалістів, насамперед за рахунок гуманітарної складової. Першим кроком до реалізації цього плану було створення у 1996 р. гуманітарно-педагогічного факультету (ГПФ) під керівництвом декана — проф. М. Є. Скиби. Невдовзі факультет став найбільшим в університеті.

Наступні кроки — відкриття у 1998 р. напряму підготовки «Міжнародні відносини», створення у 2001 р. музею університету (директором якого був призначений ветеран університету, доцент І. Х. Ткачук) і Центру культури та мистецтв.

У 2000 р. за клопотанням декана гуманітарно-педагогічного факультету проф. М. Є. Скиби та «враховуючи необхідність дальшого розгортання археографічної роботи в регіонах України» наказом директора Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України чл.-кор. НАН України П. С. Соханя від 13.03.2000 р. та наказом ректора Технологічного університету Поділля проф. Р. І. Сіліна від 19.04.2000 р. на базі гуманітарно-педагогічного факультету створили Подільський осередок (польову експедицію) Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України (на громадських засадах).

У жовтні 2001 р. ректором Технологічного університету Поділля обрали проф. М. Є. Скибу. На той час в університеті на дев'яти факультетах навчалось 11 786 студентів. На 40 кафедрах працювало 750 викладачів (із них 42 доктори і 282 кандидати наук). Були опубліковані 19 підручників (для порівняння: у 1993 р. — один).

М. Є. Скиба із честю продовжив справу свого вчителя Р. І. Сіліна. Вже на початку грудня 2001 р. учена рада ухвалила, а ректор затвердив нову комплексну програму розвитку університету на 2002–2006 роки. Його реалізація дозволила не лише досягти бажаного (розпорядженням Кабінету Міністрів України № 771-р від 7.12.2003 р. на базі ТУП було створено Хмельницький державний університет),

а й втілити найсміливіші мрії: указом Президента України № 954/2004 від 21.08.2004 р. Хмельницькому державному університету «за загальнодержавне і міжнародне визнання результатів діяльності та вагомий внесок у розвиток національної освіти і науки» було надано статус національного. Крім того, у 2004 р. Хмельницький національний університет був акредитований за найвищим рівнем.

Здобуття статусу національного університету дозволило суттєво вдосконалити структуру закладу. 14 факультетів, близьких за напрямками підготовки, об'єднали в шість інститутів: механіки та інформатики; гуманітарний; технології, дизайну та сервісу; економіки і управління; телекомунікаційних і комп'ютерних систем; заочного і дистанційного навчання; післядипломної освіти і довузівської підготовки. Це дало можливість забезпечити оперативність управління факультетами, розширити їх можливості у питаннях організації навчально-виховного процесу. Ректорат університету натомість отримав більше можливостей сконцентруватися на розв'язанні стратегічних завдань, зокрема на розширенні структури напрямів підготовки та спеціальностей. У результаті за 2004–2008 роки було розпочато підготовку фахівців із 12 нових спеціальностей за дев'ятьма напрямками. Їх загальна кількість досягла 43 спеціальностей із 31 напрямку підготовки фахівців. Відповідно до розширення спектра підготовки молодих спеціалістів зростає і кількість кафедр — до 48 (із них 32 випускні). Це сприяло значному збільшенню кількості студентів університету: з 11 786 осіб у 2002 р. до 13 581 у 2009 р. (на 15%).

Пріоритетною в університеті залишається підготовка кадрів вищої кваліфікації — через аспірантуру і докторантуру.

Сьогодні набір до аспірантури здійснюється за 18 спеціальностями. Для навчання обирають обдарованих студентів, які виявляють здібність до наукової діяльності ще на четвертому курсі, беруть участь у наукових конференціях, олімпіадах, мають публікації і, після закінчення університету, диплом із відзнакою магістра або спеціаліста.

Щороку до аспірантури вступають 35–45 осіб, як правило, 90% — це випускники ХНУ. Зараз тут навчається близько 115 аспірантів, наукове керівництво здійснюють 34 доктори наук та 30 кандидатів наук. Під керівництвом О. О. Орлова захищені понад 20 кандидатських дисертацій, М. П. Войнаренка — 15, І. В. Троцишина — сім, А. Г. Кузьменка — вісім, А. Л. Славінської — п'ять, В. М. Локазюка — більше десяти, М. Ф. Семенюка — п'ять.

В Університеті діє п'ять спеціалізованих рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій із машинознавства,

економіки та управління підприємствами, технології взуття, шкіряних виробів і хутра, технології текстильних матеріалів, швейних і трикотажних виробів, радіотехнічних пристроїв та засобів телекомунікації, радіотехнічних і телевізійних систем. За останні п'ять років було захищено більше 160 кандидатських та 19 докторських дисертацій. Це дозволило довести кількість докторів наук і професорів, що працюють на постійній основі, до 55, а кандидатів наук і доцентів до 438.

Під керівництвом ректора М. Є. Скиби в університеті відбулася системна реорганізація навчального процесу, зумовлена вступом України до Болонського процесу. Зокрема була розроблена та запроваджена кредитно-трансферна система організації навчального процесу ECTS. На першому етапі її впровадження у 2004–2005 навчальному році була відпрацьована методика такої роботи (як експеримент) в 11 академічних групах на восьми спеціальностях із шести напрямів підготовки. Навчально-методичне управління узагальнило напрацювання, і з 2005–2006 навчального року експеримент поширили на всі напрями підготовки. Набутий досвід і вивчення міжнародного, зокрема навчальних закладів Литви, Польщі, Іспанії, Росії тощо, дозволили запровадити КТС із 2007–2008 н. р. у повному обсязі.

За досягнуті результати у використанні Європейської кредитно-трансферної системи ECTS на виставці «Сучасна освіта в Україні — 2007» у номінації «Модернізація вищої освіти в контексті вимог Болонської конвенції» Хмельницький національний університет був відзначений срібною медаллю.

Із 2006 р., спочатку як педагогічний експеримент на базі Інституту економіки і управління, а з 2009 р. у масштабах усього університету створене модульне динамічне об'єктно орієнтоване середовище для навчання (Moodle). За його допомогою шляхом створення програмних комплексів навчальних дисциплін вдалося суттєво підвищити ефективність самостійної роботи студентів, особливо тих спеціальностей і спеціалізацій, які ліцензовані недавно.

Важливим елементом діяльності університету є наукова бібліотека. Це сучасний інформаційно-комунікативний центр, у якому створена автоматизована бібліотечно-інформаційна система (АБІС) НБ ХНУ. Вона складається із локальної мережі, що має вихід в Інтернет, двох серверів та 62 персональних комп'ютерів, веб-сайту книгозбірні, автоматизованої системи бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів. Функціонування системи забезпечує український програмний продукт «УФД» Бібліотека. З 2000 р. формується електронна бібліотека університету.

Захист дипломного проекту

Телестудія центру технічних засобів навчання, 1989 р.

Випробування нового обладнання

Серед партнерів бібліотеки ХНУ — бібліотеки вищих навчальних закладів України, Центр безперервної інформаційно-бібліотечної освіти (Київ), НБУ ім. В. І. Вернадського, міжнародні благодійні фонди «Україна 3000», «Відродження», «Сейбр-Світло», Головна бібліотека Краківської політехніки тощо. НБ ХНУ є обласним методичним центром для бібліотек вищої школи, членом Української бібліотечної асоціації.

Книжковий фонд нараховує 600 тис. томів. Бібліотечно-бібліографічне обслуговування традиційно здійснюється у п'яти галузевих читальних залах, на трьох абонементів, у залі каталогів та електронної інформації, залі спецвидів НТД, трьох факультетських та 12 кафедральних бібліотеках. Значно спрощує процес обслуговування автоматизація обліку документообігів з використанням електронного формуляра та пін-коду. Комп'ютерна мережа забезпечує доступ до всіх баз даних книгозбірні. Окремою формою обслуговування є міжбібліотечний абонемент, який задовольняє інформаційні запити читачів, використовуючи фонди бібліотек України.

Віртуальне обслуговування користувачів здійснюється через веб-сайт бібліотеки і дає можливість цілодобового доступу до її ресурсів: електронного каталогу, електронної книгозбірні, віртуальної довідкової служби, бібліографічних баз даних і баз даних світових наукових видавництв EBSCO, Shpringer та ін., навігатора інтернет-ресурсів за профілем університету, віртуальних виставок.

Наукова діяльність бібліотеки здійснюється за програмою «Удосконалення обслуговування користувачів в умовах запровадження новітніх технологій». Крім традиційних форм наукової діяльності, бібліотека організовує роботу з таких актуальних напрямів, як участь у корпоративних проєктах, моніторинг функціонування сайту книгозбірні, запровадження інноваційних проєктів («Майбутнє планети в наших руках», «Книги, що зцілюють душу», «Молодий спеціаліст XXI століття») та інше.

Інформаційні заходи спрямовані на допомогу навчальному процесу та науковій роботі університету і є

Робота в обчислювальному центрі, 1987 р.

дієвим засобом інформування користувачів про можливості бібліотеки. Упродовж року тут відбувається більше 100 таких заходів. Раз на місяць проводяться дні інформації. Стали традиційними презентації наукових праць викладачів та студентів університету.

Підвищенню духовного та культурного рівня студентської молоді, збереженню національних традицій сприяє проведення просвітницьких заходів: «Клуб цікавих зустрічей», літературознавчі читання, літературно-мистецькі зустрічі, а також конференції, усні журнали, альманахи подорожей, вікторини, вечори тощо.

За вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи, популяризацію української мови та літератури, підготовку змістовних інформаційно-бібліографічних видань у 2006 р. колектив бібліотеки був відзначений Хмельницькою обласною премією імені Мелетія Смотрицького в галузі бібліотечної роботи.

У Хмельницькому національному університеті діє система дистанційного навчання. Заклад був піонером запровадження дистанційних технологій в освітній діяльності в Україні. Ця робота розпочалася у 2000 р. з ініціативи ректора Р. І. Сіліна, професорів Я. М. Гладкого (нині директор Інституту заочного і дистанційного навчання) та М. П. Мазура (декан факультету дистанційного навчання).

Дистанційне навчання базується на принципово нових концептуальних засадах, в основі яких — використання сучасних комп'ютерних технологій, що розроблені науковцями університету і містять у собі елемент «ноу-хау» та захищені авторськими правами. Крім того, запроваджені нові технології методичного забезпечення навчального процесу, що ґрунтуються на використанні модулів дистанційних курсів навчальних дисциплін як на паперових, так і на комп'ютерних носіях. Ці технології апробовані у навчальному процесі із 16 спеціальностей, для кожної з яких розроблено понад 668 модулів. Сьогодні діє розгалужена мережа локальних центрів дистанційної освіти (ЛЦДО). 23 таких центри функціонують, зокрема, в Нетішині, Старокостянтинові, Шепетівці, с. Пасічний

Бібліотека ХНУ

(Хмельницька обл.), Калинівці і Хмільнику (Вінницька обл.), Коломиї та Калуші (Івано-Франківська обл.), Донецьку, Дніпропетровську, Запоріжжі, Сімферополі.

Результати діяльності університету із застосування та розвитку дистанційної форми навчання були представлені на виставках «Освіта України — 2007» (відзначені грамотами МОН України) та «Високі технології в освіті» (у 2004–2007 рр. в Одесі двічі відзначені золотими медалями та дипломами).

За час існування університет як науковий осередок перетворився на один із найпотужніших вищих навчальних закладів України. Цьому сприяє довгострокова комплексна цільова програма розвитку його наукової і науково-технічної діяльності. Вона передбачає: розвиток фундаментальних досліджень у галузі природничих, гуманітарних, психолого-педагогічних, соціально-економічних наук; виконання прикладних досліджень і розробок; розробку теоретичних та методологічних основ формування і розвитку вищої освіти; посилення впливу науки на розв'язання завдань освіти і виховання; підтримку наявних та формування нових наукових шкіл, підтримку наукових досліджень молодих учених та обдарованих студентів, залучення їх до наукових шкіл; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу вищої школи для розв'язання пріоритетних завдань оновлення виробництва та здійснення соціально-економічних перетворень; розвиток нових, прогресивних форм науково-технічного співробітництва із закордонними і вітчизняними осередками академічної та галузевої освіти, розвиток інноваційної діяльності для створення науково-технічної продукції та конкурентоспроможних зразків нової техніки й матеріалів, орієнтованих на ринок високих технологій; сприяння захисту інтелектуальної власності та авторських прав дослідників як основи зміцнення і розвитку науки, виходу на світовий ринок високотехнологічної продукції; організація інформаційної і видавничої діяльності, популяризація досягнень науки вищої школи через засоби масової інформації; проведення кон'юнктурних досліджень ринку наукових послуг, патентно-ліцензійної роботи, здійснення маркетингового, інформаційного забезпечення та трансферу науково-технічної продукції відповідно до міжнародних стандартів.

Для реалізації окресленої мети і розв'язання окремих завдань у Хмельницькому національному університеті впроваджена сучасна структурно-організаційна система управління науковою діяльністю, яку очолює ректор університету М. Є. Скиба.

Суттєвий вплив на ефективність наукової діяльності має фінансування, організоване за багатоканальним принципом залучення коштів: надходження з державного бюджету, розробка спільних проектів за підтримки міжнародних фондів (програми НАТО, Tempus тощо), позабюджетні кошти, виконання тематичного плану досліджень за рахунок другої половини робочого часу викладачів, конкурсне фінансування проектів за рахунок фонду фундаментальних досліджень, цільові кошти для підтримки учених університету, гранти, стипендії різних фондів, спонсорська підтримка організації наукових конференцій, стипендії Президента України та Кабінету Міністрів України для молодих учених тощо.

У процесі багаторічної наукової діяльності під керівництвом провідних науковців, відомих в Україні й за кордоном, в університеті сформовано 11 потужних наукових шкіл, які охоплюють фундаментальні дослідження у галузі природ-

ничих, гуманітарних, психолого-педагогічних, соціально-економічних наук. Зокрема суттєвий внесок школи професора М. Є. Скиби у створення технології комплексної переробки полімермістких відходів дозволив цій розробці як складовій комплексної наукової роботи «Наукові основи створення ресурсозберігальних екологічно безпечних технологій виготовлення конкурентоспроможних шкіряних матеріалів та виробів» претендувати на здобуття Державної премії України.

Для захисту інтелектуальної власності та ознайомлення науковців і підприємців в Україні й за кордоном із розробками та результатами наукових досліджень в університеті створений відділ інтелектуальної власності. Про ефективність його роботи свідчить той факт, що за період 2006–2009 рр. науковці університету отримали більше 100 патентів на винаходи й корисні моделі.

Хмельницький національний університет є засновником і видавцем чотирьох фахових наукових журналів. Постійно зростає кількість статей, опублікованих ученими університету за результатами досліджень. Якщо у 2005 р. побачили світ 1263 статті, то в 2011 р. — більше 1600, зокрема й у закордонних наукових журналах із високим імпаکت-фактором: 39 і більше 110 відповідно. Промовистим є збільшення кількості виданих монографій (дев'ять у 2005 р. та 33 у 2011 р.), а також підручників і навчальних посібників (18 та 31 відповідно). На високому рівні залишається щорічна кількість отриманих патентів на винаходи — понад 30.

Діяльність університету передбачає активне спілкування його науковців із закордонними колегами. Із цією метою тут щороку проводиться більше десяти міжнародних конференцій. В Україні та за кордоном наукове визнання здобули конференції «Управління економічними системами:

IV Українсько-польські наукові діалоги

Учасники конференції «Сучасні технології в легкій промисловості та сервісі»

концепції, стратегії та інновації розвитку», «Маркетингові технології в умовах інноваційного розвитку економіки», «Моделювання та програмування технологічних процесів. Інженерне проектування машин та вузлів», «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи», «Психолого-педагогічна та медико-соціальна підтримка батьківства», «Актуальні проблеми філософії та перекладознавства». Про їх високий рівень свідчить активна участь науковців із провідних університетів і наукових закладів Росії, Польщі, Білорусії, Латвії, Литви, США, Німеччини.

Наукова діяльність Хмельницького національного університету передбачає не тільки використання її результатів у навчальному процесі, а й широке залучення студентів до досліджень із перших років навчання. Основи науки студенти опановують у науково-дослідних гуртках, створених на всіх кафедрах. Як правило, цими гуртками керують найбільш досвідчені науковці. Про результативність такої роботи свідчать цифри: із 7000 студентів стаціонару в наукових гуртках працює близько 2100.

Студентська наукова діяльність має різні форми: участь у виконанні розробок кафедр, самостійні пошукові дослідження, виготовлення дослідних зразків і моделей, розробка програмної продукції, написання статей, виступи на конференціях і олімпіадах. Останніми роками студенти університету стабільно виборюють понад 20 призових місць на всеукраїнських наукових олімпіадах. Такі показники притаманні тільки провідним вищим навчальним закладам України і свідчать про системність наукової та професійної підготовки студентів.

За підсумками наукової роботи студентів під керівництвом викладачів у 2005 р. були опубліковані 374 статті, а в 2011 р. — 1130.

Великих успіхів молодь досягла і на міжнародному рівні: роботи студентів-дизайнерів упродовж останніх років отримують призові місця на міжнародних конкурсах у Брно, Санкт-Петербурзі, Москві, Києві, Харкові, Одесі.

Активізацією діяльності студентів і аспірантів опікується наукове товариство молодих учених, зокрема ініціює організацію наукових заходів. Щорічно в університеті проводиться п'ять-шість міжнародних і всеукраїнських конфе-

ренцій для молоді. У 2011 р. багато учасників зібрали конференції «Місце національних культур в умовах всесвітньої інтеграції» та «Проблеми розвитку соціально-економічних систем у контексті глобалізаційних викликів».

У 2007 р. в університеті було створено науково-дослідний інститут трибології і матеріалознавства, який очолив доктор технічних наук, професор В. Г. Каплун. До структури інституту увійшли потужні наукові підрозділи, що займаються розв'язанням наукоємних та інноваційних завдань: Українсько-польське відділення трибології і матеріалознавства, Подільський фізико-технологічний центр, науково-експериментальний центр, лабораторія композиційних матеріалів, територіальний інноваційний центр «Поділля», регіональний інформаційно-інноваційний центр з енергозбереження. Науково-дослідному інституту підпорядковані науковий журнал «Трибологія» та спеціалізована рада із захисту докторських і кандидатських дисертацій.

Уже через рік після створення у науково-дослідному інституті відбувся захист трьох докторських дисертацій, а загальний обсяг фінансування науково-дослідних робіт досяг 1 млн грн.

Для підвищення трудової активності професорсько-викладацького складу і наукових співробітників університету, максимального використання їх інтелектуального потенціалу

Нагороди та відзнаки університету

та об'єктивного стимулювання ефективності всіх видів робіт в університеті наказом ректора запроваджене щорічне рейтингове оцінювання роботи професорсько-викладацького складу університету. Це дозволило активізувати процес підготовки й захисту дисертацій, видання монографій та підручників, укладання угод на виконання науково-дослідних робіт, участь у міжнародних конкурсах і конференціях.

Досягнення науковців університету щорічно оцінюються на конкурсі завершених науково-дослідних робіт із фундаментальних та природничих досліджень у технічній галузі, який проводить Хмельницька обласна рада. У ньому перемагають переважно науковці Хмельницького національного університету, що підтверджує високий науковий рівень їх робіт. Кілька разів переможцем конкурсу в різних номінаціях ставав професор М. Є. Скиба (зокрема в номінації «Прикладні НДР» із «Розробкою новітніх технологій та обладнання для розволокнення натуральної шкіри»). Крім того, згідно з рейтинговою оцінкою МОН України, останніми роками заклад за показниками наукової діяльності входить до першої десятки класичних університетів України.

Невід'ємною частиною діяльності Хмельницького національного університету є міжнародна співпраця, основи якої були закладені ще наприкінці 1990-х років. Новий етап її розвитку розпочався у 2001 р., після затвердження Комплексної програми розвитку університету, важливою частиною якої стала підпрограма «Міжнародні зв'язки». В ній були означені основні напрями співпраці у сфері науки, освіти, культури, спорту та адміністрування.

У галузі освіти співробітництво здійснюється у таких напрямках: обмін досвідом з організації навчального процесу та методики викладання, запрошення для участі у науково-методичних конференціях і семінарах, які проводяться в університетах, обмін навчальними планами, навчально-методичною літературою та програмною продукцією, викладачами, студентами, спільна підготовка та видання навчальних посібників і підручників.

З 2001 р. університет уклав 35 угод про співпрацю із зарубіжними навчальними закладами, установами та організаціями в науковій, освітній та культурній сферах. Спільна діяльність ґрунтується на засадах пріоритету національних інтересів, розвитку освітнього та наукового потенціалу університету, орієнтації на залучення додаткових джерел фінансування через систему грантів.

Плідною та ефективною є співпраця з Польщею (Краківська політехніка ім. Тадеуша Костюшка, Ченстоховський технічний університет, Краківський університет економіки, Вармінсько-Мазурський університет в Ольштині, Вища державна професійно-технічна школа в Кросно, Лодзинський університет) та Росією (Санкт-Петербурзький державний інженерно-економічний університет, Іванівський державний університет, Тверський державний університет, Тольятинський державний університет сервісу, Санкт-Петербурзький державний архітектурно-будівельний університет).

Потужним поштовхом до подальшої інтенсифікації співпраці Хмельницького національного університету з вищими навчальними закладами стало заснування у вересні 2004 р. Українсько-польського центру. Цей центр покликаний сприяти розвитку та зміцненню двосторонніх відносин в освітній та науковій сферах, поглибленню співпраці між установами та закладами освіти України й Польщі, встановленню та розвитку партнерських взаємин

Ректор М. Є. Скиба знайомиться з новим устаткуванням лабораторії

Лабораторія композиційних матеріалів та мастил

між підприємствами та організаціями двох країн. Особливу увагу він приділяє організації стажування студентів у Польщі.

Університет також підтримує зв'язки з Литвою (Клайпедський університет, Каунаський технологічний університет), Австрією (Вища технічна школа в Карінтії), Іспанією (Політехнічний університет Валенсії), Казахстаном (Таразський державний університет ім. Дулаті), Ізраїлем (Інститут прогресивних досліджень), США (Каліфорнійський державний університет, Веслейонський коледж).

Одним із напрямів міжнародної співпраці Хмельницького національного університету є реалізація міжнародних проектів: «Бізнес, менеджмент, освіта в Україні», «Перепідготовка та працевлаштування офіцерів запасу», «Впровадження кластерних моделей об'єднання підприємницьких структур», «Дослідження динаміки горизонтальних роторних машин і створення систем превенції (попередження) їх дефектів», «Всесвітня мережа центрів трансферу технологій», програма «ТЕМПУС» із наукових досліджень для магістрів та кандидатів наук за напрямом «Критичні обчислення для аерокосмічних систем», «Комп'ютерні технології у матеріалознавстві, інженерії поверхні та виробництві матеріалів».

Найтривалішим і наймасштабнішим став проект «Перепідготовка та працевлаштування офіцерів запасу». Спочатку він виконувався у межах програми «TASIS» за підтримки Європейського Союзу, а в листопаді 2002 р. був продовжений спільно з Міністерством оборони Великобританії. При університеті відкрили перший в Україні Українсько-Британський центр перепідготовки та працевлаштування. Із січня 2006 р. проект підтримує НАТО в межах трастового фонду «Партнерство заради миру».

Учасники форуму промисловців та підприємців, 2011 р.

Головна мета проекту — сприяння у підготовці військово-службовців, які звільняються із лав Збройних сил, до цивільного життя та надання суттєвої допомоги їм та членам їхніх сімей у важкий період переходу з військового до цивільного життя під час реформування Збройних сил України.

Звільнені в запас офіцери проходять підготовку з економічних та комп'ютерних дисциплін на тримісячних курсах за спеціальностями «Менеджмент підприємницької діяльності», «Маркетинг на ринку товарів і послуг», «Комп'ютерні технології в економічних системах», «Комп'ютерні системи та мережі», «Логістика», «Графічний дизайн та реклама», а після закінчення отримують випускні свідоцтва державного і сертифікати міжнародного зразка. На церемоніях із нагоди випуску завжди присутні представники Міністерства оборони України, ОБСЄ, НАТО, Департаменту ООН, посольств країн Європи, органів місцевої влади, підприємницьких структур.

Заслуговує на увагу започаткований спільно з Каунаським технологічним університетом та Клайпедським технічним університетом науковий проект «Дослідження динаміки горизонтальних роторних машин і створення систем превенції їх дефектів». У межах проекту здійснювалася розробка заходів для забезпечення низької віброактивності роторних машин. Результати досліджень заплановано використовувати для розробки складної побутової техніки, газотурбінного обладнання на авіаційному, морському, авто-

мобільному та залізничному транспорті, у хімічній, харчовій та інших галузях промисловості.

Університет бере активну участь у діяльності асоціації «Поділля Перший», яка вперше в Україні впроваджує прогресивні кластерні моделі об'єднання підприємців окремих галузей промисловості для підвищення конкурентноздатності та економічного розвитку регіону. Асоціація була створена з ініціативи Корпусу Миру США. У регіональних та міжнародних економічних форумах, організованих асоціацією, брали участь учені, бізнесмени та державні діячі зі США, Польщі, Росії, Німеччини, Австрії.

З 2006 по 2008 рр. за програмою ЄС «ТЕМПУС» Хмельницький національний університет спільно з Університетом Ньюкасла (Великобританія), провідними університетами Фінляндії та Національним аерокосмічним університетом імені М. Є. Жуковського (Харків) виконує програму з наукових досліджень для магістрів і кандидатів наук за напрямом «Критичні обчислення для аерокосмічних систем».

У 2009 р. університет виборов грант на реалізацію (в 2009–2010 рр.) спільного українсько-польського проекту «Комп'ютерні технології у матеріалознавстві, інженерії поверхні та виробництві матеріалів».

ХНУ, окремі його підрозділи, професорсько-викладацький склад і студенти отримували гранти та матеріально-технічну допомогу для стажування, виконання досліджень, участі у міжнародних наукових конференціях, семінарах, конкурсах, фестивалях, навчання, проходження програм обміну, створення методичної бази від Організації Північноатлантичного договору НАТО, Польського Сенату, Фонду «Допомога полякам на Сході», Посольства США в Україні, Гете-Інституту в Києві, Гете-Інституту в Москві, Академії підвищення кваліфікації працівників освіти Російської Федерації, Міжнародної федерації з теорії механізмів і машин ІЛЬММ, компанії «Майкрософт Юкрейн», Інституту німецької культури (Геттінген, Німеччина), Католицького товариства вихователів (Варшава, Польща), Інституту дистанційного навчання (Касель, Німеччина), товариства «Спільнота польська», фонду «Семпер Полонія» (Польща).

Міжнародна співпраця університету не обмежується виконанням міжнародних проектів, залученням матеріально-

Семінар у навчально-методичному управлінні університету

технічної допомоги, здобуттям грантів для здійснення різних видів діяльності. Важливим напрямом залишається навчання іноземних студентів.

За період 2001–2009 рр. були проведені понад 100 міжнародних конференцій, семінарів, у яких взяли участь понад 2000 науковців із різних країн. Організовані університетом конференції відбуваються не тільки у його стінах, а й далеко за їх межами — в Єгипті, Ізраїлі, Польщі.

Не залишається поза увагою і стажування та навчання викладачів університету за кордоном. З 2001 р. понад 70 викладачів кафедр пройшли стажування у провідних навчальних закладах і наукових установах Польщі, Німеччини, Австрії, Литви, Голландії.

Студентів ХНУ знають у США та Німеччині, де вони навчаються за грантовими програмами, беруть участь у програмах міжнародного культурного обміну. У Польщі вони проходять навчання та виробничу практику згідно з угодами про обмін студентами, в Австрії працюють у літніх школах із вивчення німецької мови, у Франції, Іспанії та Португалії беруть участь у міжнародних фольклорних фестивалях та конкурсах у складі творчого колективу «Юність Поділля».

На базі університету успішно діють такі міжнародні організації, як Національний комітет України з машинознавства світової організації ІФТОМ, філіал Міжнародної академії інформаціології, асоціація «ТІСОЛ-Україна».

Важливою ділянкою діяльності університету є виховна робота, що засвідчує затверджена у 2002 р. концепція національного виховання студентської молоді. Основними її напрямками є національно-патріотичний, морально-духовний, культурно-мистецький, профілактично-оздоровчий тощо. Щороку з кожного напрямку плануються та проводяться відповідні заходи в академічній групі, на факультеті, в університеті загалом. Зокрема відзначаються День Перемоги, День міста, благодійні акції милосердя, «Молодь проти паління», «Молодь проти наркотиків», «Обери здоров'я — обери життя», Міжнародний день рідної мови, Шевченківські дні, мистецькі, культурні та спортивні заходи. Велика роль у цьому належить кураторам студентських груп — досвідченим викладачам-педагогам.

В університеті налагоджене студентське самоврядування. У 2003 р. була створена студентська рада університету, її представники увійшли до складу вченої ради університету та рад інститутів. Без участі студентів не вирішуються питання поселення в гуртожитки й організації життя в них, питання санітарії, проведення вечорів відпочинку та екскурсій, узгодження кандидатур для переведення на державну форму навчання. При студраді працюють клуби за інтересами: інтелектуальний «Start Game», фольклорно-мистецький «Ми — українці», дискусійний.

У 2004 і 2005 рр. студрадівці університету отримали найвищу нагороду в огляді-конкурсі у номінації «Студентське самоврядування» обласного фестивалю «Подільський Оскар».

Студенти Хмельницького національного університету є активними учасниками молодіжного парламенту.

Невід'ємною частиною студентського життя є активне дозвілля. У його організації допомагає Центр культури та естетичного виховання студентів (директор — доцент В. Цимбалістий), у складі якого діють театр пісні «Сузір'я» (заслужений артист України С. Тимчишак), ансамбль танцю «Юність Поділля» (В. Цимбалістий), студентський театр естрадних мініатюр «Юмодес» (доцент М. Лук'янюк).

Народний ансамбль танцю «Юність Поділля» — лауреат міжнародних фестивалів

Відомий не лише в Україні, а й далеко за її межами студентський будинок моделей ХНУ під керівництвом професора І. Баннової. За час свого існування СБМ взяв участь у понад 170 конкурсах та фестивалях моди (з яких 81 — міжнародні, 58 — всеукраїнські, 29 — регіональні), провів понад 60 виставок студентських творчих робіт, близько 400 виступів на концертах та показах мод. Вихованці СБМ 280 разів отримували нагороди на конкурсах (25 гран-прі, 91 перших, 82 других, 80 третіх місць), здобували спеціальні призи у вигляді професійних стажувань у Голландії, Данії, Єгипті, Німеччині, Росії. Країці манекенниці школи моделей працюють зараз у Лондоні, Парижі, Торонто, Мілані, Москві та Києві.

Велика увага приділяється розвитку фізичної культури і спорту, формуванню у викладачів і студентів здорового способу життя. Із самого початку функціонування вишу кафедра здоров'я людини та фізичного виховання розробила низку принципових положень для практичної діяльності і зосередила свою увагу на якості навчальної роботи, організації занять фізкультурою і спортом упродовж всього періоду навчання студентів, комплектації кафедри кваліфікованими викладачами, створенні матеріальної бази для занять фізкультурою і спортом.

Розроблена довготривала програма діяльності передбачала три основні напрями, поєднання і розвиток яких у перспективі сприяли би перетворенню провінційного тоді Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування у відомий тепер у всьому світі центр підготовки спортсменів високого класу. Перший напрям — концентрація зусиль на тих видах спорту, які в області достатньо розвинуті. Йшлося передусім про веслування на байдарках і каное, велоспорт і вільну боротьбу. Другий напрям — доступність спортивної підготовки не тільки для студентів вишу. Третій — популяризація вишу через спортивні досягнення. Відтак почали працювати перші спортивні секції: гімнастики (тренер — В. Ф. Кузьмич), баскетболу (В. О. Кач), волейболу (Є. М. Свіргунець) та інші, студенти виступали на міських святкових демонстраціях (імітація елементів різних видів спорту).

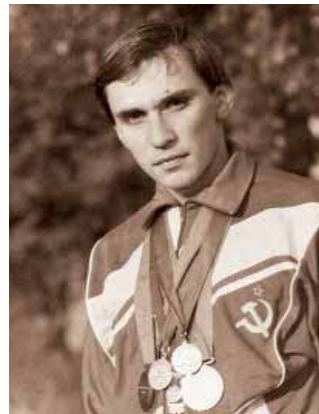
Поступово розпочалося створення спортивної бази, будівництво стадіону, ігрових майданчиків. Із введенням в експлуатацію четвертого навчального корпусу в 1979 р. додався ігровий зал. У 1988 р. завершилося будівництво спортивного корпусу з легкоатлетичним і залом для боротьби, тиром, альпіністським скеледромом, лижною базою, медичним кабінетом, науковою лабораторією, загальна площа

**Срібний призер
Олімпійських ігор у важкій
атлетиці Тимур Таймазов
(Барселона)**

**Олімпійський чемпіон
та срібний призер із греблі
на байдарках і каное Сергій
Нагорний (Монреаль)**

**Семиразовий чемпіон
світу з греблі
на байдарках і каное
Валерій Вешко**

Олімпіаді у Барселоні здобув срібну нагороду, трохи пізніше став чемпіоном світу і Європи з важкої атлетики. В 1993 р. легкоатлет Руслан Степанов на Всесвітній універсіаді в США завоював бронзову нагороду зі стрибків у висоту.

Загалом 11 студентів університету були учасниками Олімпійських ігор. Це С. Нагорний, Т. Таймазов, О. Жовнір, Г. Пундик, В. Лукашенко, О. Штурбабін, Л. Головченко, В. Паламар, Т. Філонюк, В. Вешко, О. Слівінський. За видатні спортивні досягнення

яких склала 3490 м². Студенти та викладачі побудували першу чергу водно-веслувальної бази, викупили у будівельників оздоровчо-спортивний табір «Буревісник» на 120 місць, який став улюбленим місцем відпочинку студентів, викладачів та співробітників, а також центром організації і проведення навчально-тренувальних зборів команд до відповідальних змагань. У цілому в університеті розвивається 22 види спорту. Суттєвим досягненням стало запровадження для провідних спортсменів державних стипендій, стипендій міського голови. Це підвищило престиж спорту і дало можливість організувати навчально-тренувальний процес на рівні сучасних вимог.

У 1969 р. спортсмени інституту вперше взяли участь у спартакіаді Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти України і вибороли почесне третє місце серед навчальних закладів своєї групи. З 1971 р. ХТПО займав лише перші місця в усіх республіканських спартакіадах і універсіадах. Кращі студенти-спортсмени стали членами збірних України з різних видів спорту, учасниками всесвітніх універсіад, чемпіонатів Європи та світу, Олімпійських ігор. Так студент механічного факультету, заслужений майстер спорту Сергій Нагорний на Олімпійських іграх у Монреалі завоював золоту і срібну нагороди у веслуванні на байдарці. Студент інженерно-економічного факультету Валерій Вешко сім разів ставав чемпіоном світу з веслування на каное, був переможцем Всесвітньої універсіади в Загребі й учасником Олімпійських ігор у Сеулі. В 1992 р. студент цього ж факультету, заслужений майстер спорту Тимур Таймазов на

я дев'ятеро студентів удостоєні високих державних нагород. Студентка Ольга Партала єдина серед спортсменів Хмельницької області нагороджена дипломом Fair Play. Університет упродовж останніх років входить до когорти кращих вишів країни в огляді-конкурсі на кращу фізкультурно-спортивну роботу серед студентів.

Учасниками XXVIII Олімпійських ігор 2004 р. в Афінах були В. Лукашенко, О. Штурбабін (фехтування на шаблях) і Л. Головченко (вільна боротьба). Яскравим тріумфом на XXIX літніх Олімпійських іграх у Пекіні стали виступи О. Жовнір та Г. Пундик, де вони завоювали золоті медалі з фехтування на шаблях.

У 2009 р. відбулася XXV Всесвітня літня універсіада в Белграді (Сербія), де студентка третього курсу І. Кравчук у складі збірної команди країни з фехтування на шаблях завоювала золоту медаль.

Досягнення студентів-спортсменів університету гідно оцінені країною: за високі результати у спорті фехтувальники О. Штурбабін, Д. Бойко, О. Торчук та О. Партала були нагороджені медаллю «За працю і звитягу», п'ятьом присвоєно найвище спортивне звання — «Заслужений майстер спорту», вісьмом — «Майстер спорту міжнародного класу», 35 отримали звання майстрів спорту.

Хмельницький національний університет сьогодні — це сучасний багатопрофільний динамічний навчальний заклад, що перебуває у творчому розвитку і прагне до нових звершень.

Є. М. Свіргунець із кращими студентами-спортсменами інституту

Зустріч олімпійських чемпіонок Ольги Жовнір та Галини Пундик на університетському стадіоні